

96

U S T A W A

z dnia 6 maja 1945 r.

o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów.

Rozdział I.

Rehabilitacja osób wpisanych do trzeciej i czwartej grupy niemieckiej listy narodowej.

Art. 1. Obywatele Państwa Polskiego, wpisani po dniu 31 sierpnia 1939 r. na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej, wcielonych przemocą przez okupanta do Rzeszy Niemieckiej oraz na obszarze byłego Wolnego Miasta Gdańska do trzeciej lub czwartej grupy niemieckiej listy narodowej (Deutsche Volksliste) lub do grupy t. zw. „Leistungs-Pole”, posiadają pełnię praw obywatelskich, jeżeli wciągnięci zostali na tę listę wbrew swojej woli lub pod przymusem, a swoim zachowaniem wykazali polską odrębność narodową.

Art. 2. (1) Obywatele, wymienieni w art. 1, którzy ukończyli 14 lat, winni złożyć właściwej władzy administracji ogólnej I-jej instancji deklarację wierności Narodowi i demokratycznemu Państwu Polskiemu.

(2) Władza administracyjna, przyjmując deklarację, wyda składającemu odpowiednie zaświadczenie, które ważne jest na okres 6-ciu miesięcy, zarządzając równocześnie ogłoszenie o złożeniu deklaracji.

Art. 3. Kto wie o tym, że osoba wymieniona w art. 1 została z własnej woli wpisana do 3-iej lub 4-iej grupy niemieckiej listy narodowej lub też zachowanie się tej osoby w okresie okupacji nie dało się pogodzić z polską odrębnością narodową, powinien powiadomić o tym władze bezpieczeństwa publicznego lub prokuratora specjalnego sądu karnego.

Art. 4. Wskutek tego zawiadomienia władze bezpieczeństwa publicznego lub prokurator specjalnego sądu karnego skieruje sprawę — w miarę wyników dochodzenia — do sądu grodzkiego (art. 11), który po przeprowadzeniu jawnej rozprawy wyda postanowienie stosownie do przepisów art. 16. Do postępowania stosuje się odpowiednio przepisy art. 15—19.

Art. 5. (1) Jeżeli w ciągu okresu, o którym mowa w art. 2 ust. (2), nie zostanie wszczęte postępowanie według art. 4, władza administracyjna wyda osobie, która złożyła deklarację, zaświadczenie stałe.

(2) Wydanie zaświadczenia stałego nie wyłącza późniejszego wszczęcia postępowania w trybie art. 4.

Art. 6. Minister Administracji Publicznej w porozumieniu z interesowanymi Ministrami ustali w drodze rozporządzenia właściwość władz administracyjnych i tryb postępowania przy przyjmowaniu deklaracji i wydawaniu zaświadczeń.

Art. 7. Kto nie złoży deklaracji (art. 2), podlega skutkom przewidzianym w art. 16 na wypadek nie względnienia wniosku o rehabilitację.

Art. 8. (1) Na obszarach, na których nie był powszechnie stosowany przymus przez okupanta przy wciąganiu na niemiecką listę narodową, osoby wymienione w art. 1 powinny oprócz zgłoszenia deklaracji wierności Narodowi i demokratycznemu Państwu Polskiemu wykazać, że zostały wbrew swojej woli lub pod przymusem wpisane na niemiecką listę narodową.

(2) Minister Administracji Publicznej określi w porozumieniu z Ministrem Bezpieczeństwa Publicznego i Ministrem Sprawiedliwości obszary, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu.

Rozdział II.

O warunkach i sposobie rehabilitacji osób wpisanych do drugiej grupy niemieckiej listy narodowej.

Art. 9. (1) Obywatele Państwa Polskiego, wpisani po dniu 31 sierpnia 1939 r. na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej wcielonych przemocą przez okupanta do Rzeszy Niemieckiej oraz na obszarze byłego Wolnego Miasta Gdańska do drugiej grupy niemieckiej listy narodowej (Deutsche Volksliste) lub zaliczeni do jednej z grup

uprzywilejowanych przez okupanta, mogą wystąpić z wnioskiem o rehabilitację.

(2) Z osobami, wymienionymi w ust. (1), zrównane są osoby, wpisane do trzeciej grupy niemieckiej listy narodowej, co do których była władza okupacyjna niemiecka zrzekła się odwołania ich niemieckiej przynależności państwowej (Staatsangehörige auf Widerruf mit Verzicht auf den Widerruf).

Art. 10. (1) Za zrehabilitowanego może być uznany ten, kto udowodni, że został wpisany do drugiej grupy niemieckiej listy narodowej wbrew swojej woli lub pod przymusem, a swoim postępowaniem wykazał polską odrębność narodową.

(2) Przepis ust. (1) ma również zastosowanie do osób wpisanych do trzeciej grupy niemieckiej listy narodowej, co do których była władza okupacyjna niemiecka zrzekła się odwołania ich niemieckiej przynależności państwowej (Staatsangehörige auf Widerruf mit Verzicht auf den Widerruf), a ponadto do osób, zaliczonych do jednej z grup uprzywilejowanych przez okupanta.

Art. 11. (1) Wniosek o rehabilitację należy złożyć na piśmie w sądzie grodzkim miejsca zamieszkania, które wnioskodawca posiadał w dniu 1 stycznia 1945 r.

(2) Minister Sprawiedliwości określi w rozporządzeniu wykonawczym treść wniosku o rehabilitację oraz termin składania go dla poszczególnych okręgów sądowych.

Art. 12. (1) Sąd grodzki rozpoznaje wniosek o rehabilitację w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, wyznaczonych przez prezydium miejskiej lub gminnej rady narodowej.

(2) Sposób powoływania ławników do sądów grodzkich ustali Minister Sprawiedliwości w rozporządzeniu wykonawczym.

Art. 13. (1) Po złożeniu wniosku o rehabilitację sąd grodzki zarządzi na koszt wnioskodawcy ogłoszenie o wszczęciu postępowania rehabilitacyjnego przez wywieszenie zawiadomienia w budynku sądu oraz rady narodowej właściwej według miejsca zamieszkania wnioskodawcy. Sąd grodzki może nadto podać o tym do wiadomości publicznej w jednym lub więcej pism periodycznych. W ogłoszeniach wezwie sąd wszystkie osoby, które wiedzą o szkodliwej działalności wnioskodawcy względem Narodu Polskiego, aby o tym doniosły sądowi.

(2) Sąd wyznaczy rozprawę nie wcześniej, niż po upływie 30 dni od daty ogłoszenia.

Art. 14. Rozprawa nad wnioskiem o rehabilitację jest jawna. W rozprawie może brać udział prokurator specjalnego sądu karnego lub przedstawiciel organów władz bezpieczeństwa publicznego. Niestawiennictwo prokuratora lub

przedstawiciela organów władz bezpieczeństwa publicznego nie wstrzymuje przeprowadzenia rozprawy.

Art. 15. Postępowanie przed sądem grodzkim odbywa się według przepisów kodeksu postępowania karnego, jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie zawierają odmiennych postanowień.

Art. 16. Sąd grodzki orzeka postanowieniem, w którym w razie uwzględnienia wniosku uznaje, że wnioskodawca posiada pełnię praw obywatelskich i nakazuje zwolnienie jego majątku spod zajęcia, dozoru i zarządu, w razie zaś odrzucenia wniosku postanawia: umieszczenie wnioskodawcy na czas nieoznaczony w miejscu odosobnienia (obozie), poddanie go przymusowej pracy, utratę na zawsze praw publicznych oraz obywatelskich praw honorowych, tudzież przepadek całego mienia. Sąd może ponadto postanowić przepadek mienia żyjących z wnioskodawcą bliskich członków rodziny.

Art. 17. (1) Postanowienie sądu, uwzględniające wniosek, winno zawierać uzasadnienie.

(2) Odpis postanowienia z uzasadnieniem należy przesłać prokuratorowi specjalnego sądu karnego.

(3) Na postanowienie nie uwzględniające wniosku nie służy zażalenie. Prokurator specjalnego sądu karnego może wnieść zażalenie na postanowienie sądu, uwzględniające wniosek do specjalnego sądu karnego w terminie jednego miesiąca od daty doręczenia odpisu postanowienia z uzasadnieniem.

Art. 18. Specjalny sąd karny rozpoznaje zażalenie prokuratora na posiedzeniu jawnym w składzie 3 sędziów, stosownie do przepisów dekretu z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 21).

Art. 19. (1) W ciągu 10 lat od daty wydania postanowienia rehabilitującego, może prokurator specjalnego sądu karnego żądać ponownego rozpoznania sprawy w razie ujawnienia okoliczności nieznanych w poprzednim postępowaniu.

(2) Właściwym do rozpoznania jest specjalny sąd karny, w którego okręgu sąd grodzki rozpoznał wniosek o rehabilitację.

(3) Przepis art. 18 ma tu odpowiednie zastosowanie.

Art. 20. Kto nie zgłosił wniosku o rehabilitację, podlega skutkom przewidzianym w art. 16 na wypadek nie uwzględnienia wniosku o rehabilitację.

Rozdział III.

Opis i zajęcie majątku.

Art. 21. (1) Na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej wcielonych przemocą przez okupanta do Rzeszy Niemieckiej oraz na obszarze byłego

Wolnego Miasta Gdańska podlegają opisowi i zajęciu znajdujące się tam majątki:

- a) obywateli Rzeszy Niemieckiej (Reichsbürger-Reichsdeutsche),
- b) osób narodowości niemieckiej bez względu na ich przynależność państwową, z wyjątkiem osób wpisanych do trzeciej i czwartej grupy niemieckiej listy narodowej,
- c) obywateli polskich wpisanych przez byłe władze okupacyjne niemieckie do pierwszej lub drugiej grupy niemieckiej listy narodowej (Deutsche Volksliste),
- d) obywateli polskich, którzy na terenach tak zwanej Generalnej Gubernii lub województwa białostockiego, bądź zadeklarowali swoją przynależność do narodowości niemieckiej (Deutsche Volkzugehörigkeit) lub swoje pochodzenie niemieckie (Deutschstämmig), bądź faktycznie korzystali z praw i przywilejów z tytułu przynależności do narodowości niemieckiej lub pochodzenia niemieckiego,
- e) obywateli polskich wpisanych do trzeciej grupy niemieckiej listy narodowej, co do których byłe władze okupacyjne niemieckie zezwały się odwołania ich niemieckiej przynależności państwowej (Staatsangehörige auf Widerruf mit Verzicht auf den Widerruf).

(2) Z osobami wymienionymi w ust. (1) zrównane są osoby, które nie mogą przedstawić żadnego dowodu tożsamości, wydanego przez byłe władze okupacyjne niemieckie, lub zastępczego dowodu tożsamości (art. 27).

(3) Zmiany we własności lub posiadaniu majątku dokonane po dniu 31 sierpnia 1939 r. nie stoją na przeszkodzie opisowi i zajęciu.

Art. 22. Opisu i zajęcia majątków wymienionych w art. 21 dokonają właściwe urzędy skarbowe stosownie do przepisów, wydanych w tym przedmiocie przez Ministra Skarbu w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Art. 23. Zabronione i nieważne z mocy samego prawa są wszelkie umowy w przedmiocie przeniesienia własności, obciążenia i rozporządzenia w inny sposób pod jakimkolwiek bądź tytułem majątkami, podlegającymi opisowi i zajęciu (art. 21).

Art. 24. Dozór i zarząd majątków opisanych i zajętych należy do władzy skarbowej,

która może powierzyć wykonanie tego dozoru i zarządu bądź innym organom władzy publicznej, bądź instytucjom społecznym lub osobom prywatnym. Władza skarbową może też pozostawić dozór i zarząd właścicielowi lub posiadaczowi majątku.

Art. 25. Przepisy niniejszego rozdziału nie naruszają w niczym postanowień dekretów z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej w brzmieniu obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 18 stycznia 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 13) oraz z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 82).

Rozdział IV.

Zastępcze dowody tożsamości.

Art. 26. (1) Osoby, zamieszkałe na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej, wcielonych przez mocą przez okupanta do Rzeszy Niemieckiej oraz na obszarze byłego Wolnego Miasta Gdańska, które nie posiadają dowodów tożsamości wydanych przez byłe władze okupacyjne niemieckie, winny zgłosić się do właściwych organów władz bezpieczeństwa publicznego celem uzyskania zastępczych dowodów tożsamości.

(2) Minister Bezpieczeństwa Publicznego w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami ustali tryb wydawania zastępczych dowodów tożsamości oraz termin, w ciągu którego należy zgłaszać się po nie na poszczególnych obszarach Państwa.

Art. 27. Kto nie wykona obowiązku, określonego w art. 26, podlega skutkom, przewidzianym w przepisach niniejszego dekretu dla osób, wpisanych przez byłe okupacyjne władze niemieckie do drugiej grupy niemieckiej listy narodowej (Deutsche Volksliste).

Rozdział V.

Postanowienia karne.

Art. 28. Kto usuwa majątek spod opisu i zajęcia (art. 21), albo udziela w tym pomocy, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 albo karze śmierci.

Art. 29. Kto udziela pomocy osobie, która nie złożyła w terminie wniosku o rehabilitację (art. 11), lub której wniosek o rehabilitację został odrzucony (art. 16), w szczególności przez jej ukrywanie, żywienie lub zaopatrywanie w dowody osobiste, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 albo karze śmierci.

Art. 30. Do orzekania w sprawach o przestępstwa przewidziane w art. 28 i 29 właściwe są specjalne sądy karne.

Rozdział VI.

Przepisy końcowe.

Art. 31. Przepisy niniejszej ustawy nie mają zastosowania na obszarach województwa białostockiego.

Art. 32. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrom: Sprawiedliwości, Bezpieczeństwa Publicznego, Administracji Publicznej oraz Skarbu w porozumieniu z interesowanymi Ministrami.

Art. 33. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

w/z Minister Sprawiedliwości:
Leon Chajn

Minister Bezpieczeństwa Publicznego:
Stanisław Radkiewicz

Minister Administracji Publicznej:
Edward Ochab

Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski